

DALTONSKÝ PLÁN

Bc. Michaela Solařová

Bc. Stanislava Zálešáková, DiS.

„ČÍM VÍCE ZNALOSTÍ UČITEL ŽÁKOVI
ZPROSTŘEDKOVÁVÁ, TÍM MÉNĚ SE ŽÁK
SNAŽÍ SI ZNALOSTI AKTIVNĚ OSVOJOVAT.
ČÍM VÍCE UČITEL VYUČUJE,
TÍM MÉNĚ SE ŽÁK UČÍ.“

Zakladatelkou daltonského plánu
je americká učitelka
Helen Parkhurstová
(1886 - 1973)

Dílo: *Education on the Dalton Plan*
Vydáno roku 1922

VZNIK DALTONSKÝCH ŠKOL

- ◉ Experimentální střední školu založila v Daltonu (USA) Helen Parkhurstová r. 1919.
- ◉ Inspirovala se u M. Montessori, jejíž byla žákyní.
- ◉ Nejedná se o ucelený systém, který je nutné dodržovat, ale o soubor principů, které ovlivňují styl výuky od základů.
- ◉ Parkhurstová viděla ve vzdělávání velkou příležitost pro rozvíjení nejen základních dovedností dítěte, ale i celé dětské osobnosti.

PODSTATA DALTONSKÝCH ŠKOL

- ◉ Daltonský plán je forma organizace třídy nebo školy, která na principu volnosti a samostatné práce žáků sleduje cíle uvědomělé a aktivní výchovy k zodpovědnosti a samostatnosti.
- ◉ Volnost a samostatnost se stimuluje pomocí instrukcí nebo zadání.
- ◉ Pedocentrický směr

ZÁKLADNÍ PRINCIPY

- ◉ **volnost** (ve smyslu učit se zacházet se svobodou, naučit se rozhodovat a získat odpovědnost za důsledky rozhodnutí)
- ◉ **samostatnost** (to, k čemu se sám dopracuji, si budu lépe pamatovat)
- ◉ **spolupráce**
(kooperace,
příprava
pro pozdější
život)

FÁZE DALTONSKÉHO VYUČOVÁNÍ

- ◉ **Domeček** (House) - doba, kdy je třída spolu, má socializační efekt
- ◉ **Zadání** (Assignment) - je smlouva mezi učitelem a žákem o úlohách a pracovních povinnostech
- ◉ **Dílny** (Laboratory) - vyjadřují atmosféru, která v sobě zahrnuje studium a výzkum, hodně prostoru je věnováno výběrovým aktivitám
- ◉ **Odložená pozornost** - pravidlo, které určuje čas na samostatnou práci (učitel není žákům k dispozici)

DALTONSKÝ ÚKOL

Jedná se o úkoly, které jsou dokončeny v dohodnutém termínu. Úkoly se dělí na:

- ◉ **povinné** - plní všichni žáci
- ◉ **dobrovolné** - žák si volí z několika nabídek dle svého zaměření
- ◉ **extra** - náročnější úkoly, vyžadují více času (např. referáty)

DALTONSKÝ METR

Daltonské metry slouží k zaznamenávání daltonských bodů.

Ty se udělují hlavně za práci v blocích (za splněné úkoly), ale můžou hodnotit i aktivitu v hodině.

ZPŮSOB VYUČOVÁNÍ

- Při tomto způsobu vyučování odpadá nekonečné sezení v lavicích. Děti se mohou volně pohybovat, ale nesmí rušit ostatní spolužáky.
- Díky rychlejšímu tempu a větší samostatnosti těch bystřejších vzniká navíc prostor pro individuální přístup učitele. Proto skýtá tato výuka velký prostor pro individuální práci s žáky všech úrovní.
- Vyučování je založeno na individuální práci žáků za použití vhodných pomůcek a knihovny.
- Žáci pracují v odborných učebnách podle individuálních plánů za poradní asistence učitele.

VYUČOVÁNÍ

- Neruší se osnovy, učivo je dáno učebním plánem a je rozděleno na 10 kontraktů, které mají být během školního roku osvojeny.
- Výuka probíhá podle RVP ZŠ.
- Každý žák uzavírá s učitelem smlouvu a stvrzuje ji svým podpisem.
- Žák dostává program práce na jeden měsíc.
- Žák pracuje vlastním tempem, nezáleží na pořadí předmětů.
- Některé předměty se vyučují klasicky hromadně.

VÝHODY A NEVÝHODY

- + Variabilita vyučování
- + Výchova ke svobodě
- + Výchova k zodpovědnosti
- + Výchova ke spolupráci

- Nedostatečné opakování látky
- Nesystematičnost
- Přílišné spoléhání na žákovu samostatnost
- Chybí učitelovo výchovné působení

DALTONSKÝ PLÁN A ČR

- ◉ České daltonské školy převzaly zkušenosti od holandských daltonských škol
- ◉ Vznik Asociace českých daltonských škol
- ◉ Mezinárodní organizace Dalton international (1999) - kontakty českých a holandských škol
- ◉ V českých školách se vyučuje pouze v daltonských blocích např. dvakrát týdně po dvou vyučovacích hodinách. Blok je většinou zaměřen procvičování a opakování látky.

DALTONSKÝ PLÁN V PRAXI

DALTON V PRAXI - PROJEKT: PLANETY SLUNEČNÍ SOUSTAVY

- ◉ **Forma práce - skupinová, počet žáků ve skupině 4-5 (každá skupina zpracovává jednu planetu)**
- ◉ **Rozsah práce - 5-10 stránek**
- ◉ **Vazby k jednotlivým předmětům:**
  - ◉ *Dějepis* - název planety podle řecké nebo římské mytologie - zpracovat báji
  - ◉ *Fyzika* - obecné vlastnosti - tvar, velikost, hmotnost, hustota, barva, tlak, největší a nejmenší teploty, vzdálenost od slunce, doba oběhu, vzdálenost od Země, magnetické pole, směr otáčení a jiné..., viditelnost ze Země, kde se planeta nachází, kdy bude vidět nejdříve na obloze
  - ◉ *Zeměpis* - popis povrchu (hory - největší vrcholy, prolákliny, moře, krátery, prstence, počet měsíců a jejich názvy a zajímavosti o nich) historie objevování planety a jejich měsíců, budoucnost výzkumu, mapa nebo vyobrazení planety

- ◉ *Biologie* - popis atmosféry, podmínky života, počasí, výskyt vody („ledu“) a mikroorganismů
  - ◉ - předpokládaný popis vzniku planety
- ◉ *Matematika* - grafické porovnání vlastností planety s ostatními planetami a se Zemí, tvorba kalendáře této planety (den, roční období, měsíc a rok)
- ◉ *Angličtina/Němčina* - názvy a pojmenování planety, jejich částí, terminologie - vesmír
- ◉ *Český jazyk*: - vytvoření reklamního letáku cestovní kosmické kanceláře, která organizuje zájezd na planetu, rétorická průprava na veřejnou prezentaci
- ◉ *Výtvarná výchova* - grafické ztvárnění titulní strany projektu, tvorba velkoplošného plakátu
- ◉ Zajímavosti z literatury, časopisů a internetu budou žáci sbírat průběžně asi 1 měsíc a doplní tak svoji práci.
- ◉ Součástí projektu bude návštěva planetária M. Koperníka v Brně.
- ◉ Po ukončení zpracování projektu žáky proběhne veřejná prezentace skupiny ve vestibulu školy za přítomnosti žáků z jiných tříd a dalších vyučujících. Prezentace může proběhnout prostřednictvím dataprojektoru.

- ◉ **HOTOVÝ PROJEKT**
<http://daltonsky.sweb.cz/projekty/planety/Jupiter/jupiter1.htm>

POUŽITÉ ZDROJE:

- ◎ [SVOBODOVÁ, J. *Výběr z reformních i současných edukačních koncepcí*. Brno: MSD. 2007. 220 s.](#)
- ◎ <http://www.zshusovabrno.cz/dalton-na-nasi-skole/>
- ◎ <http://www.alternativniskoly.cz/category/dalton/>
- ◎ <http://digifolio.rvp.cz/view/view.php?id=4011>